

DATA- OG VIDENSGRUNDLAG FOR "VERDENSBY I BEVÆGELSE"

INTRODUKTION

En af grundforudsætningerne i "Verdensby i bevægelse" er at basere aftalens drøftelser, initiativer og prioriteringer på et fælles data- og vidensgrundlag. Udviklingen af byen med fokus på idræt, bevægelse og civilsamfund samt arbejdet med at gøre flere københavnere fysisk aktive skal således være funderet i data og viden, som aftalepartnerne samstemmende bakker op om. Dette dokument sammenfatter hvilke kernedata og viden om København, som partnerne bag samarbejdsaftalen Verdensby i bevægelse er enige om at læne sig op ad.

Med aftalen ønsker partnerne at vende blikket ud mod verdens andre storbyer, der ligner København i forhold til grundstrukturer, både specifikt på idræts- og bevægelsesområdet og mere generelt i forhold til demografi, socio-økonomi mm. Dette kalder på et datagrundlag om, hvad der kendetegner verdens storbyer på bevægelses- og idrætsområdet. Det internationale netværk "Active Citizens World Wide" peger på følgende storbykendetegn:

- Storbyer har en **befolkningstilvækst**, der betyder, at der konstant skal være nye muligheder og tilbud om fysisk aktivitet til flere
- I storbyer er der ofte **mangel på plads**. Derfor er der behov for aktiv stillingtagen og prioritering af idræts- og bevægelsesmuligheder
- Befolkningen i storbyer er præget af **social ulighed/heterogenitet**, hvilket betyder, at der er behov for differentierede data og løsninger
- Der er **stor forandringshastighed** i storbyer, dvs. at det er i storbyerne, der opstår nyt, og traditionelle strukturer hurtigst mister relevans
- Forandringshastigheden betyder, at **nye kommercielle tiltag** på idrætsområdet vinder hurtigt frem. Det kommercielle udvikler sig hurtigere og smidigere end det frivillige foreningsliv, hvorfor dette kan ramme negativt i forhold til tilbud til børn og udsatte målgrupper, som i mindre grad benytter kommercielle tilbud
- Fysiske og mentale **livsstilssygdomme er i vækst**. Storbyerne har en særlig rolle i at forebygge inaktivitet og social isolation
- Storbyer består af **'byer i byen'**. Det betyder, at de kan være flere 'bycentre' med forskellige forudsætninger og behov for indsatser
- Storbyer har typisk **en yngre befolkning** og mere **individualiserede familieformer**, hvilket betyder noget for karakteren og sammensætningen af motions- og idrætsmuligheder

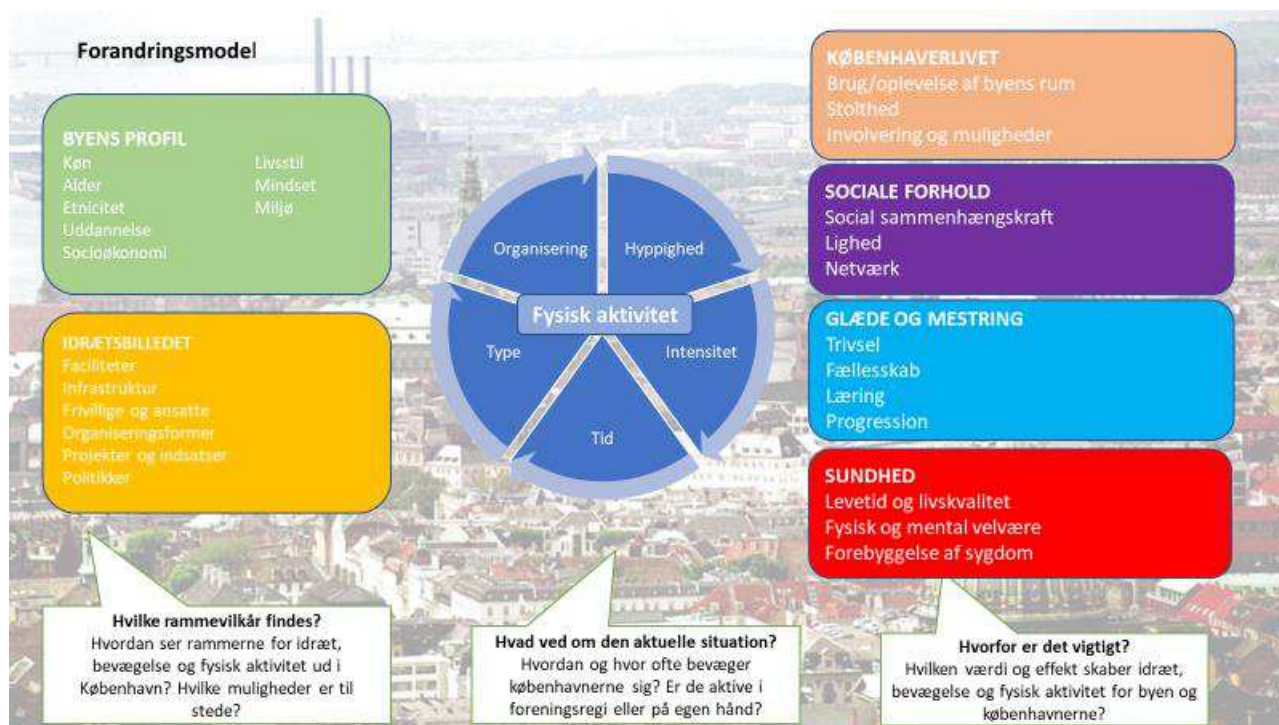
Mere systematisk deltagelse i internationale netværk med andre storbyer med henblik på gensidig inspiration og deling af data og viden har i denne sammenhæng et stort potentiale. Arbejdet er indbefattet i den hensigtserklæring om internationalt samarbejde, som er vedtaget i regi af aftalen, og som en arbejdsgruppe er nedsat til at varetage. Det forventes, at dette arbejde vil bibringe et endnu stærkere datafundament i en international kontekst.

Forandringsmodel – idræt og positive forandringer i samfundet

Inspireret af andre internationale storbyers arbejde med idræt og bevægelse har aftalen en ambition om at åbne sig op mod andre fagområder end den klassiske idrætspolitik og idrætsudvikling normalt forholder sig til. Data og viden om, hvordan idræt, bevægelse og foreningsdeltagelse medvirker til positive sociale, sundhedsmæssige og demografiske forandringer, har således også en vigtig betydning for aftalens initiativer. Disse forandringer afspejles i nedenstående forandringsmodel, som er inspireret af det internationale netværk "Active Citizens World Wide".

Forandringsmodellen giver et overblik over de elementer, der spiller ind på udviklingen af en Verdensby i bevægelse, herunder hvilke rammevilkår, der findes i byen; hvilken form for fysisk aktivitet, som københavnere dyrker, samt hvilke effekter og værdier, som bevægelse, idræt og fysisk aktivitet har for forskellige aspekter af samfundet.

Den efterfølgende data- og vidensopsamling beskriver de enkelte elementer mere detaljeret med en københavner-vinkel. Data stammer primært fra Sundhedsprofilen for Region H og Kommuner 2021, Børnesundhedsprofilen i Københavns Kommune 2021 samt idrætsforeningernes medlemstal i CFR-systemet 2021. Nedenfor er de mest centrale tal oplistet, men ønskes der mere dybdegående viden henvises til "Idrætten i København, Faktaark, Idrætsudvikling - KFF, 2022 (2)" (e-Doc sagsnr. 2020-0180709-3).

DATA - HVAD SIGER TALLENE?

De følgende afsnit præsenterer en række udvalgte kernedata. Parterne bag "Verdensby i bevægelse" er dog enige om at arbejde for at tilvejebringe mere relevant data, da der er flere aspekter, som med fordel kan belyses yderligere. Dette er eksempelvis:

- Hvad betyder mængden og karakteren af idrætsfaciliteter for børn, voksne og ældres idrætsdeltagelse?
- Hvilke positive forandringer giver investeringer i forskellige typer faciliteter, bl.a. set i forhold til demografiske forskelle i storbyen?
- Mere detaljeret og underbygget viden om, hvilke former for idræt, københavnere dyrker og i hvilken organiseringsform
- Mere detaljeret og underbygget viden om venteliste-problematikker i foreningsidrætten for aktiviteter målrettet børn og unge
- Mere detaljeret og underbygget viden om øvrige kommunale og private faciliteter i København, som kan anvendes til idrætsbrug

Fakta om idrætsbilledet i København

- ✓ I Københavns Kommune er der i alt 493 idrætsanlæg, hvoraf de 284 er kommunalt ejet. Blandt de 493 anlæg er der fx 124 fodboldbaner, 69 udendørs tennisbaner, 36 håndboldbaner, og 21 svømmeanlæg (se figur 1 nedenfor). Se et kort over den geografiske fordeling af idrætsfaciliteterne i byen på www.facilitetsdatabasen.dk (Facilitetsdatabasen, 2022)
- ✓ Ud af de 493 idrætsanlæg er der 112 fitnesscentre, hvoraf de 105 er private/kommercielle (Facilitetsdatabasen, 2022)
- ✓ Der findes 17 skoleidrætshaller (over 300 kvm)
- ✓ Der findes en stribe faciliteter i parker, omkring havnen og "mellem husene". Der findes fx, 33 udendørs fitness- og motionsanlæg, tre havnebade og ni badezoner, 20 skateranlæg, 11 vandfaciliteter og - fire skovfaciliteter samt et ukendt antal boldbure og løbestier. Desuden findes der ét alpint skianlæg, én disc golfbane og én kabelbane – men ingen mountainbikespor, rideanlæg og ro-/kajakbaner (Facilitetsdatabasen, 2022)
- ✓ Der findes 789 godkendte folkeoplysende idrætsforeninger, som er registreret i Københavns Kommune (Foreningsportalen, 2022). Ifølge CFR-registeret er der 990 københavnske foreninger med idræt som aktivitet, som er medlem af DIF/DGI (Centralt Forenings Register, 2020).
- ✓ Herudover findes 30 registrerede folkeoplysende aftenskoler med idræts- og bevægelsesaktiviteter og omkring 36 seniorklubber, der får tilskud fra §79 puljen i Sundheds- og Omsorgsforvaltningen og 2 større foreninger organiseret under Dansk Firmaidræt

Fakta om københavnernes fysiske aktivitetsniveau

Voksne og ældre

- ✓ Antallet af fysisk aktive voksne i København er forholdsvis højt sammenlignet med resten af landet. Omkring 50% af de voksne københavnere opfylder ikke WHO's minimumsanbefaling for fysisk aktivitet - til sammenligning er tallet 58% på landsplan og ca. 54% i Region Hovedstaden. Det fysiske aktivitetsniveau i København varierer fra bydel til bydel, eksempelvis har Indre by, Østerbro samt Vesterbro/Kg. Enghave de laveste andele fysisk inaktive med henh. 46% og 48%, mens bydelene Valby og Brønshøj-Husum har de højeste med henh. 53% og 59% (Sundhedsprofil for Region H og Kommuner 2021, Region H, 2022)
- ✓ Det er i høj grad selvorganiseret idræt (f.eks. løb) og kommerciel idræt (fitness, dans og lign.), der tiltrækker de voksne og ældre københavnere. Foreningsdeltagelsen ligger lavere i København end landsgennemsnittet. København har 21% af de voksne været aktiv i en idrætsforening, 27% i den kommercielle idræt, mens 75% ugentligt har været aktive ved selvorganiseret idræt. De tilsvarende tal på landsplan er 27% deltagelse i idrætsforening, 19% kommerciel idræt og 72% selvorganiseret idræt (Københavns Kommune i Bevægelse, SDU, 2021)
- ✓ En høj andel (45%) af københavnere benytter aktiv transport til og fra arbejde eller uddannelse. Over 70 % af københavnere bruger cykling og gang som aktiv transportform i deres fritid hver eneste uge, heraf flere kvinder end mænd (Københavns Kommune i bevægelse, SDU, 2021)
- ✓ Kønsfordelingen på det fysiske aktivitetsniveau er nogenlunde ligeligt fordelt, dog er der lidt flere mænd end kvinder, der opfylder anbefalingerne for fysisk aktivitet (Københavns Kommune i bevægelse, SDU, 2021)

- ✓ Det fysiske aktivitetsniveau og foreningsdeltagelse falder med lavere socioøkonomisk status (Socialt udsatte i idrætten, IDAN, 2018)
- ✓ Størstedelen af de inaktive københavnere ønsker at blive mere fysisk aktive, og over halvdelen af disse borgere angiver, at de ønsker hjælp til at blive mere aktive (Sundhedsprofil for Region H og Kommuner 2021, Region H, 2022)

Børn og unge

- ✓ Set i forhold til Sundhedsstyrelsens anbefalinger for fysisk aktivitet ligger det fysiske aktivitetsniveau forholdsvis lavt blandt de københavnske børn og unge, dette billede ses også på landsplan. Børnesundhedsprofilen viser, at 42% af de københavnske børn i 3. klasse tit bevæger sig, så de bliver forpustede, mens 25% af børnene i 6. klasse og 21% af børnene i 9. klasse har dagligt et bevægelsesniveau, der betyder, at de bliver svedige eller forpustede. (Børnesundhedsprofilen, 2021)
- ✓ Foreningsdeltagelsen er generelt lav i København sammenlignet med landsgennemsnittet. Hvis vi sætter antal foreningsmedlemskaber i forhold befolkningstallet i henholdsvis København og på landsplan finder vi følgende procenter af foreningsaktive børn: 0-6 årige: Kbh. 23%/DK 45%. 7-12 årige: Kbh. 85%/DK 107%. 13-18 årige: Kbh. 50%/DK 67% og 19-24 årige Kbh. 22%/DK 36% (Centralt ForeningsRegister og Danmarks Statistik 2021)
- ✓ Pigernes foreningsdeltagelse ligger generelt lavere end drengenes. Dette ses både i København og på landsplan. Hvis vi ser på foreningsmedlemskaber for piger og drenge i relation til befolkningstallet ligger procentsatserne tættest hos de yngste (på landsplan overstiger pigerne endda drengene i medlemskaber). Fra 7 årsalderen, og særligt i de tidlige teenageår, ser vi flere drenge end piger i foreningsidrætten (Centralt ForeningsRegister 2021)
- ✓ Der ses et generelt fald i foreningsdeltagelsen op gennem teenageårene. Fra Børnesundhedsprofilen 2021 ved vi bl.a., at 66% af børnene i 3. klasse går til sport i en forening. 71% af børnene i 6. klasse, og 44% af børnene i 9. klasse går mindst én gang om ugen til sport i en forening (Børnesundhedsprofilen, 2021).
- ✓ Generelt er piger mindre fysisk aktive end drengene. I både 3., 6. og 9. klasse gælder det, at flere drenge end piger ofte bevæger sig, så de bliver forpustede. De ældre piger er også mindre foreningsaktive. På 3. klassetrin angiver 48% af drengene at de tit bevæger sig, så de bliver forpustede – samme tal for pigerne er 36%. Hos 6. klasserne siger 68% af drengene at de hver dag eller næsten hver dag, bevæger sig så de bliver svedige eller forpustede, mens tallet for pigerne på 6. klassetrin er 49%. På 9. klassetrin er tallet for drengene 64%, og 32% for pigerne (Børnesundhedsprofilen, 2021)
- ✓ Det er stadig de mere traditionelle foreningsidrætter (fodbold, svømning, gymnastik), der topper i København, selvom selvorganiseret og kommerciel idræt også er en del af idrætsbilledet for børn og unge. Ca. 2/3 (66%) af de adspurgte børn på 3. klassetrin går til sport i en forening. Tæt på 3/4 (71%) af 6. klasserne dyrker ugentligt sport i en forening, men tallet for 9. klassetrin er knap halvdelen (44%). Derudover angiver 67% af de københavnske elever på 6. klassetrin og 49% af eleverne på 9. klassetrin angiver at de dyrker motion eller sport uden for en forening en eller flere gange ugentligt. 35% af eleverne på 9. klassetrin angiver desuden at de dyrker fitness eller styrketræning i fitnesscenter (Børnesundhedsprofilen 2021)
- ✓ Størstedelen af de københavnske børn og unge benytter aktiv transport til og fra skole (gå 45%, cykle 34%) (Børnesundhedsprofilen 2021)
- ✓ Det fysiske aktivitetsniveau og foreningsdeltagelse falder med lavere socioøkonomisk status og forældrenes idrætsdeltagelse (Socialt udsatte i idrætten, IDAN, 2018)

- ✓ Forældrenes uddannelsesmæssige baggrund og egen deltagelse i idræt og fysisk aktivitet har dog mindre betydning for idrætsdeltagelse hos børn i før-skolealderen. Den "idrætslige sociale arv" ser derved ikke ud til at påvirke de 3-6-årige børn på samme måde som det er tilfældet for de ældre børn og unge. (Idræt blandt 3-6-årige børn, IDAN, 2021)
- ✓ I løbet af foråret 2022 bliver der offentliggjort tal fra Børnesundhedsprofilen på bydelsniveau. Det forventes, at disse tal viser, at der er store forskelle på børnenes fysiske aktivitetsniveau og foreningsdeltagelse i de forskellige københavnske bydele (Børnesundhedsprofilen 2021)
- ✓ Over halvdelen af 6. og 9. klasserne går allerede til de fritidsaktiviteter de gerne vil, men en mindre gruppe (6. kl. = 16% og 9.kl. =15%) angiver at de gerne vil gå til mere (Børnesundhedsprofilen 2021)

VIDEN OM VÆRDI OG EFFEKT

Som visualiseret i forandringsmodellen på side 2 peger erfaringer, undersøgelser og forskning på, at fysisk aktivitet, bevægelse og idræt har flere positive effekter, værdier og forandringspotentiale i forhold til en række samfundsområder. Nedenfor er udvalgte pointer beskrevet.

Københavnslivet

- Hvis idræt, bevægelse og civilsamfund indtænkes i planlægningsfasen af byudviklingen, er der større chance for at der reelt gives plads til dette, når byen udvikles.
- Inddragelse af erfaringer, viden og ønsker fra foreninger/ civilsamfund/ frivillige i planlægningsfasen, øger chancen for relevans og anvendelighed af faciliteterne
- Tryghed, nærhed, tilgængelighed i faciliteterne og rum med der kan bruges på flere forskellige måder (både til aktivitet og socialt samvær), tiltrækker særligt piger (LOA, 2020)
- De københavnske børn giver, på tværs af klassetrin, udtryk for, at der gode steder for leg, sport og aktivitet i deres nærområde (tilfredshed: 3. kl. 92%, 6.kl. 88% og 9.kl. 87%) (Børnesundhedsprofilen 2021)
- 53% af eleverne i 6. klasser, og 36% af eleverne i 9. klasse bruger dagligt eller mindst en gang ugentligt lokale idrætsfaciliteter. (Børnesundhedsprofilen 2021)

Glæde og mestring

- Bevægelse, idræt og fysisk aktivitet har en egenværdi i form af glæde, velvære, fordybelse og mestring
- Der er en positiv sammenhæng mellem fysisk aktivitet og koncentration/ indlæringssevne

Sociale forhold

- Idrættens fællesskaber styrker evnen til at indgå i sociale sammenhænge, hvilket kan fremme trivsel og mental sundhed
- Der er brug for særlige tiltag for at sikre lige muligheder for deltagelse i fysisk aktivitet og foreningsliv uanset køn, alder og socioøkonomisk baggrund

Sundhed

- Regelmæssig fysisk aktivitet forbedrer den enkeltes sundhed, giver velvære og kan øge livskvaliteten for både børn og voksne
- Regelmæssig fysisk aktivitet giver bl.a. bedre kondition, forbedret blodtryksniveau, stærkere knogler, mindre fedt i blodet og derved forebygger en lang række sygdomme

Figur 1. Oversigt over idrætsanlæg, haller og andre motionsfaciliteter

Nedenstående figur er baseret på et træk fra "Facilitetsdatabasen – Idrætsanlæg i Danmark" på alle idrætsanlæg i Københavns Kommune. I alt har København 493 idrætsanlæg og fitnesscentre.

Facilitetstype	Antal anlæg	Antal baner m.m.	Indbyggere pr. anlæg	Indbyggere pr. bane m.m.
Alpine skianlæg	1	-	638.117	-
Atletikanlæg	6	-	106.353	-
Badmintonhaller	7	31	91.160	20.584
Fitnesscentre	112	-	5.698	-
Fodboldanlæg	29	124	22.004	5.146
Golfanlæg	2	27	319.059	23.634
Store idrætshaller (>800 m2)	41	36	15.564	17.726
Små idrætshaller (300-799 m2)	47	-	13.577	-
Idrætslokaler/sale (<300 m2)	170	-	3.754	-
Kabelbaner	1	-	638.117	-
Mountainbikespor	0	-	-	-
Orienteringsbaner	3	99	212.706	6.446
Parkouranlæg	11	-	58.011	-
Rideanlæg	0	-	-	-
Ro- og kajakanlæg	0	-	-	-
Skatefaciliteter	19	-	33.585	-
Is- og skøjteanlæg	2	2	319.059	319.059
Skydeanlæg	5	-	127.623	-
Svømmeanlæg	21	43	30.387	14.840
Tennisanlæg, udendørs	11	69	58.011	9.248
Tennishaller	5	12	127.623	53.176

Kilde: Figuren er baseret på Idrætsudviklings egne træk fra "Facilitetsdatabasen – Idrætsanlæg i Danmark" [Link til Facilitetsdatabasen](#)

Figur 2. Andelen af inaktive voksne i København fordelt på bydele

Den nationale sundhedsprofil og de regionale sundhedsprofiler 2021 har opgjort andelen af inaktive voksne (+16år) i Danmark. Nedenstående figur viser andelen af voksne borgere, der ikke opfylder WHO's minimumsanbefaling for fysisk aktivitet¹ fordelt på landsplan, regioner, udvalgte byer og københavnske bydele.

Danmark og regioner	Udvalgte større byer	Københavnske bydele
% inaktive	% inaktive	% inaktive
Region Hovedstaden 54,2%	København 50,3%	Indre by 46%
Danmark 58,1%	Aarhus 53,9%	Østerbro 48%
Region Sjælland 59,3%	Odense 57,2%	Vesterbro/Kgs. Enghave 48%
Region Midtjylland 59,5%	Aalborg 57,9%	Nørrebro 49%
Region Nordjylland 60,3%		Bispebjerg 50%
Region Syddanmark 60,4%		Vanløse 51%
		Amager Vest 52%
		Amager Øst 52%
		Valby 53%
		Brønshøj-Husum 59%

Kilde: Danskernes Sundhed – Den nationale sundhedsprofil 2021, Sundhedsstyrelsen, 2022 og "Hvordan har du det?" - Sundhedsprofil for Region Hovedstaden og Kommuner 2021 – Sundhedsadfærd og risikofaktorer, Region Hovedstaden, 2022.

¹ WHO's minimumsanbefaling for fysisk aktivitet (fra 18 år og derover): WHO anbefaler mindst 150-300 minutters fysisk aktivitet med moderat intensitet pr. uge eller mindst 75-150 minutters fysisk aktivitet ved hård intensitet pr. uge eller en ækvivalent kombination heraf.

Figur 3. Foreningsdeltagelse i 2021 i forhold til befolkningstal i København og på landsplan

Alder	Køn	København		På landsplan	
		Foreningsdeltagelse i antal medlemskaber* 2021	Medlemskaber i procent af befolkningstal (afrundet)	Foreningsdeltagelse i antal medlemskaber 2021	Medlemskaber i procent af befolkningstal (afrundet)
0-6 år	Piger	5.126	20	97.087	46
	Drenge	6.669	25	94.792	43
	Samlet	11.795	23	191.879	45
7-12 år	Piger	12.393	75	190.522	103
	Drenge	16.398	95	214.510	110
	Samlet	28.791	85	405.032	107
13-18 år	Piger	5.456	36	115.062	58
	Drenge	9.937	64	157.429	75
	Samlet	15.393	50	272.491	67
19-24 år	Kvinder	6.463	17	56.681	26
	Mænd	9.463	29	100.347	45
	Samlet	15.926	22	157.028	36
Samlet 0-24 år	Kvinder	29.438	31	459.352	57
	Mænd	42.467	46	567.078	67
	Samlet	71.905	38	1.026.430	62
25-39 år	Kvinder	18.199	17	108.026	20
	Mænd	30.512	29	180.861	32
	Samlet	48.711	23	288.887	26
40-59 år	Kvinder	12.910	18	188.039	24
	Mænd	25.977	34	289.390	37
	Samlet	38.887	26	477.429	31
60-69 år	Kvinder	4.030	18	94.239	28
	Mænd	7.448	33	123.634	37
	Samlet	11.478	25	217.873	32
70-100 år	Kvinder	3.304	12	99.977	21
	Mænd	5.068	26	118.180	30
	Samlet	8.372	18	218.157	25
Samlet 25-100 år	Kvinder	38.443	17	490.281	23
	Mænd	69.005	31	712.065	25
	Samlet	107.448	24	1.202.346	29
Samlet 0-100 år	Kvinder	67.881	21	949.633	32
	Mænd	111.472	35	1.279.143	44
	Samlet	179.353	28	2.228.776	38

Kilde: Figuren er baseret på Idrætsudviklings egne træk fra Centralt ForeningsRegister (CFR), De samlede medlemstal for DIF og DGI 2021 – [Link til DIFs hjemmeside](#) Og Danmarks Statistik [Link til Danmarks statistiks hjemmeside](#)

* **OBS:** Tallene viser antal medlemskaber - ikke antal personer. I det Centrale ForeningsRegister tælles medlemskaber, dvs. at en person, der er medlem af flere foreninger, vil tælle med flere gange. Til gengæld tælles et medlemskab kun én gang, selv om medlemmets lokale forening fx er medlem af både DGI og DIF. Da antal foreningsmedlemskaber sættes i relation til et befolkningstal, vil procentsatserne primært kunne bruges til at følge en årlig udvikling i foreningsdeltagelsen og til at sammenligne dækningen mellem kommune og landsplan.